

International Journal of Mardin Studies
(IJMS), 2024, 5(1), s. 87-90.

Mehmet Zeki KUTLU,
Mezopotamya Turu
(Kitap Tanıtımı / Book Reviews)

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
İbrahim ATALAN

Mehmet Zeki Kutlu, *Mezopotamya Turu*, (İstanbul: Kırmızı ve Siyah Yayınevi, 2020, 176 sayfa, ISBN: 978-605-80047-0-2).

Günümüzde spor dallarına hatırı sayılır bir katılım gösterilmektedir. Gerek spor dallarında yarışan oyuncular gerek ise müsabakaları izleyen binlerce, yüzbinlerce seyirci tarafından spor etkinlikleri sahiplenilmiş vaziyettedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, sporun önemini yansıtan şu cümleyi kurmuştur: “*Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim.*” Bu doğrultuda farklı dönemlerde çeşitli spor dallarına rağbet gösterilmiş; ancak hala yüzyıllardır varlığını sürdüren spor müsabakaları toplumun her kesimine ulaşamamıştır. Bu yeteneklerin keşfedilmesi ve kabuğundan çıkması için elbette bir yerlerde spor dünyası içinde olan antrenörler, kulüp başkanları, menajerler, beden eğitimi öğretmenleri ve hakemler gibi kişilere önemli görevler düşmektedir. Günümüzde birçok spor dalının bulunduğu bilinmektedir. Bu sporlar çeşitli alanlara ayrılmıştır. Kişilerin kendi yeteneklerine uygun olan bir spor dalına yönelerek büyük başarılar imza atması ve aileden başlayıp ülkesine kadar çevresindeki birçok insanı gururlandırması birçok açıdan büyük önem arz etmektedir. Bugün gelinen noktada, uluslararası alanda spor müsabakaları yapılmakta ve birçok farklı ülkeden oyuncular spor vesilesiyle bir araya gelip tanışmakta, yarışmakta ve en önemlisi de kültürel etkileşime girmektedir. Spor müsabakalarının bir amacı da yarışmaların olacağı şehirlerin kültürel zenginliğini tüm dünyaya tanıtmak ve bir nevi spor turnuvaları içinde turizm tanıtım günleri düzenlemektir. Bu sayede şehirler, sahip oldukları tarihî güzellik ve kültürel özelliklerinin dünyaya tanıtılmasıyla ekonomik anlamda bir gelişme de göstermektedirler.

Spor türleri içerisinde bisiklet dalı da gençler arasında popüler olan önemli bir aktivitedir. Bu doğrultuda gençler, bisiklet turları düzenleyerek parkur içerisinde yarışılan bölgenin önemli tarihi mekânlarını, güzelliklerini ve yollarını geçerek aktivitelerini tamamlarlar. Sporcular, bu sayede hem yarışmış hem de tarihî mekânları görme fırsatını yakalamış olurlar. Bisiklet turları, dünyanın farklı noktalarında, ülkelerinde ve şehirlerinde yapıldığı için oyuncular buldukları ülkelere turnuva nedeniyle ayrılmakta ve bambaşka kültürlerin olduğu ülkelere gitmekte ve buralarda yarışma fırsatı kazanmaktadır. Bu bakımdan bisiklet turları, yarışların yapılacağı ülkeler için büyük önem arz etmektedir. Bu yarışlar sayesinde farklı ülkelere gelen oyuncular, takımlar ve seyirciler o ülkenin turizm ve ekonomisine katkıda bulunmuşlardır. Günümüzde bu amaçla spor turnuvalarına büyük yatırımlar yapıp desteklenmektedir.

Spor dünyası ile iç içe olan ve akademik alanda çalışmalarına devam eden yazar Mehmet Zeki Kutlu, 2020 yılında yayımlanan “*Mezopotamya Turu*” adlı eserinde, önemli bir spor dalı olan bisiklet sporu ve müsabakaları özelinde bir hikâye kurgulamıştır. Bu hikâyeyi kurgularken ilhamını, doğup büyüdüğü şehrin tarihî güzelliklerinden ve kültüründen almıştır. Eser boyunca yazar, bisiklet sporuyla ilgili terimler kullanmıştır. Kitabı diğer eserlerden ayıran özelliği ise bölümlerde geçen yer ve mekânların eşsiz güzelliğinin tarihinden bahsedilmesi ve okuyucuyu söz konusu yerlere götüren bir anlatım olmasından kaynaklanmaktadır. Yazar, Mezopotamya'nın önemli merkezlerinden olan Mardin'den, Dara Antik Kenti'nden, uçsuz bucaksız Kızıltepe ve Nusaybin ovasında yarış halinde olan cırcır böceklerinden bahsetmekte ve daha sonra burada antrenman yapan 7 kişilik bir bisiklet grubu ve antrenörü ile hikâyeyi başlatmaktadır.

Eserde; giriş, gelişme ve sonuç bölümleri üzerinden bir anlatım mevcuttur. “Giriş” bölümü eserin (s.39-40.) sayfalarına kadar devam etmiştir. “Giriş”te, Mezopotamya topraklarında antrenman yapan bir grup sporcuya, Mardinli genç Mehmet'in rastlaması ve onların peşlerine basit bir bisiklet ile takılarak yarışmaya katılması işlenmiştir. Sonrasında oradaki antrenörün, Mardinli gencin azmini ve başarısını fark ederek bir süre sonra ona ulaşır

takımına alması ve birlikte madalyalar kazanmaları süreci konu edilmektedir. Azim ve başarısını pekiştirme adına yaşadığı şehir olan Mardin’de, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) hocalarından birine ulaşması da bu doğrultudaki çabasından ibarettir. Aynı zamanda eserde Antalya Büyükşehir Belediyesi Bisiklet Takımı Antrenörü Kosta’nın, Mardinli genç Mehmet’in peşine düşüp kendisine ulaşma serüveni de anlatılmaktadır. Bu bölümde Mehmet ve antrenörün bir araya gelmesinde aracı olan belediye başkanları ve hocaların spora verdikleri destek işlenmiştir. İkili görüşmeler neticesinde bir araya gelen Mehmet ve Antrenör Kosta’nın yolu Antalya’ya düşmektedir. Hayallerine adım adım yaklaşan Mehmet’in bir yandan ailesinden ayrılacak olması diğer taraftan da ülkesine ödülleri kazandırma isteği Mehmet’i değişik duygulara itmiştir.

Kitabın “Gelişme” bölümünde (s.40-94) Mardinli Mehmet’in Antalya’da turnuvalara hazırlanma süreci konu edilmiştir. Bu süreçte çeşitli yarışmalara katılan Mehmet, derecelere girmiştir. Katılmış olduğu müsabakalar sonucunda farklı yer ve mekânlar görmüş, farklı kültürlerden insanlar tanımıştır. Bu bölümde antrenör, Mehmet’i büyük Mezopotamya turuna emin adımlarla hazırlamıştır.

Eserin “Sonuç” bölümünde (s. 94-176) ise kitaba ismini veren Mezopotamya turu konu edilmiş, bu tur içerisinde birbirinden güzel ve eşsiz Mezopotamya şehirleri tur boyunca durak durak geçilmiş, buralardan geçildiği esnada söz konusu yerlerin tarihî mekânlarından bahsedilmiştir. Her şehrin tarihî mekânları hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş ve bu şehirler üzerinde ilgi uyandırılmaya çalışılmıştır. Eğitimi Antrenör Kosta’dan alan Mehmet, doğup büyüdüğü ve her bucağına hâkim olduğu memleketinde, antrenörünün verdiği taktik, eğitim ve kendisinin sahip olduğu coğrafya bilgisi sayesinde Mezopotamya turunu birincilikle tamamlamıştır. Hem ülkesine hem ailesine galibiyeti getiren Mehmet, aynı zamanda orada bulunan başka gençlerin yolunun aydınlatılmasına da öncülük etmiştir. Bu hikâye ile bir taraftan gençlerin spora teşviki sağlanmak istenmiş diğer taraftan da verilmek istenen mesaj başarılı bir şekilde ulaştırılmıştır. Olaylar birbirine bağlı bir şekilde devam ettiğinden hikâyede herhangi bir kopukluk meydana gelmemiştir. Yazar, hikâyeye başlarken Mezopotamya’nın ve Mardin’in eşsiz görüntüsünden ve havasından bahsederek konuya girmiştir. Bölgeden bahsederken gerçeklik olgusu üzerinden bir yer ve mekân anlatımı yapmıştır. Mardin Kalesi’nin eteğinde kurulan şehir ile yüzyıllardır var olan Dara Antik Kenti güzel bir anlatım ile hikâyede yerini almıştır. Aynı zamanda bölgede bulunan farklı dinlerin temsilcilerine de değinilmiş ve burada farklı din ve dillerin bir arada yaşadığı mesajı verilmiştir. Sonuç itibarıyla yazar, kent ve spor bağlamında ele aldığı bu eserle birlikte yazın dünyasına kendine özgü üslubuyla katkı sağlamıştır.

Kitabın yazarı Mehmet Zeki Kutlu, “*Mezopotamya Turu*” adlı eserinde olayları anlatırken ilahi bakış açısını kullanmıştır. Yazarın hem Mardin Midyatlı olup hem de spor dünyası ile iç içe olması eserin içeriğinin belirlenmesinde de etkili olmuştur. Nitekim kitapta, asırlardır akan Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında kalan bölge için “*iki nehir arası*” anlamına gelen Mezopotamya kelimesinin sıkça kullanılması ve kitabın kapağında bulunması buna bir örnektir. Kitapta, hayatı boyunca ailesine para kazandırmak için bisikletle annesinin yaptığı ekmekleri satan bir genç anlatılmaktadır. Bu gencin isminin Mehmet olarak belirlenmesinde, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi 2018 Yılı Fair Play Kariyer Dalı Şeref Diploması ödülünü alan ve aslen Mardin Ortaköy (Gülharrin)’den olan Mehmet Samsa önemli bir etken olabilir. Mehmet her gün babasına destek olmak ve geçimini sağlamak için Mardin ve Ortaköy yolunda yokuşlu inişli yolları bisikletiyle pedal çevirerek gidip gelmektedir. Burada ise Ortaköy’e bir vurgu yapılmıştır. Yazar, eserde Mezopotamya topraklarından bir gencin spor dünyasına kazandırılma hikâyesini işlemektedir. Daha önce bu eksende herhangi bir eser yazılmadığı görülmektedir. Yazar, Mardin’den çıkan bir gencin spor dünyası yolculuğunu ve başarı adımlarını işlemiştir. Ayrıca kitapta, bisiklet sporuyla ilgili terimlerin yanında

Mardin'in yöresel yemeklerini ve tarihî mekânlarını da konu edinmiştir. Bu bakımdan kitap, okuyucular için hem bir Mardin gezi kılavuzu hem de bisiklet sporuyla ilgili temel terimlere yer veren bir eser olma niteliğindedir.

Yazar, eserde genel olarak, gençlerin bisiklet sporuna ilgi duyması ve bunun sonucunda kazanımlar elde etmesi ile beraber tarihi mekân ve güzelliklerin keşfedilmesinden bahsetmektedir. Bu doğrultuda aileler, çocuklarının bu kazanımlarından elde edecekleri başarıyla gurur duymuşlardır. Yazar, doğduğu bölgenin dinamiklerini iyi bildiği için anlatımı esnasında Mardin'de yaşayan ve kadim bir halk olan Süryani din adamlarına da yer vermiştir. Bu bakımdan farklı din ve milletlerin yaşadığı Mardin, açık hava müzesi olma özelliğinin yanı sıra etnik yapısıyla da okuyucularına sunulmuştur. Yazar, kitap boyunca sade bir anlatım benimsemiş ve okuyucularını sıkmadan ve olayları birbirinden koparmadan bir zincir halka şeklinde bağlantılı olarak vermiştir. Yazar, eserin yazılış amacını hem bu bölge ve ülkenin gençlerini spora kazandırmak hem de bölgenin tarihi önem ve vizyonunu okuyuculara vermek olarak aktarmıştır. Mardin merkez olmak üzere etrafındaki önemli yerler ile tarih kokan yapılar, güzel bir anlatımla kitapta yerini bulmuştur. Bu sayede Mezopotamya tarihi daha çok kişi tarafından bilinecek ve insanların bölgeye gelmesi de sağlanmış olacaktır.

Kitaba bakıldığında genel olarak gençlere yönelik olduğu görülmekle birlikte kitapta bulunan tarihî mekânların anlatımının genel kitleye de hitap ettiği dikkati çekmektedir. Nitekim Mardin'de bulunan Kasımiye Medresesi, Adıyaman'da Bulunan Nemrut Dağı, Şanlıurfa'da bulunan Balıklıgöl gibi tarihî öneme sahip yerler güzel bir anlatımla tasvir edilmiştir. Dolayısıyla kitabın ana fikri, bisiklet tutkusu ve merakı olanların başarıya giden yolu Mezopotamya duraklarında öğrenmeleri olarak açıklanabilir. Ayrıca kitapta bölgenin sosyal ve ekonomik yönlerine de değinilmiş ve açıklamalı bir şekilde işlenmiştir. Yemek kültürü, aile kültürü gibi sosyal etmenler, Mezopotamya medeniyetinin bir temsili olarak yazılmıştır. Yazar, genel olarak kitapta önemli yerleri ve bilgileri, hikâyenin karakterlerini konuşturarak açıklamıştır.

Yazar, başarıya giden yolda azim ve inancı temel etken olarak görmüş ve başarıya ulaşmak için çok çalışmanın gerekliliğini ifade etmiştir. Ayrıca her şey iyi giderken rehavete kapılmamak gerektiğini de okuyucuya aktarmaktadır. Bunun yanında yazar, birlik ve beraberlik içerisinde hareket edilmesini de savunmuştur. Türkiye'nin spor müsabakalarına olan ilgisi, vali ve belediye başkanlarının spor etkinliklerine olan destekleri ve katılımları okuyucuya verilen diğer mesajlardandır. Kitapta geçen bisiklet turlarının yapıldığı şehirler, sporcuların kaldıkları oteller ve otellerin konumları ile ilgili bilgiler, okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Kitap, başarılı bir şekilde antrenör ve oyuncuların ast-üst ilişkilerini ele almış ve disiplin konusunu işlemiştir. Antrenörlerin oyunculara yaklaşımları ve onlara verdikleri taktikler başarılı bir biçimde ele alınmıştır.

Kitap, bahsedilen mekânların gerçekliği ile güçlü bir yön kazanmışken bazı noktalarda verilen rakamsal ifadeler kitabın zayıf yönünü teşkil etmiştir. Bunun yanında dinî değerlerin yer alması da okuyucuyu kendine çekmiştir. Öyle ki kullanılan isimlerin gerçek olması da kitaba bir güç kazandırmıştır. Mardin'in ve bölgenin spor alanındaki yetkinliğini ele alması ve okuyuculara duyurması da kitabı ilgi çekici kılmaktadır. Yazar, doğup büyüdüğü coğrafyayı eserde çok iyi bir şekilde kullanmıştır. Kitap, birçok sporcu adayına başarı yolunda umut verdiği gibi insanların Mezopotamya'ya ilgi duymasını da sağlamıştır. Bu bakımdan bölgenin turizmüne sağlayacağı katkılar ile bölgedeki gençlerin spora olan ilgisini artıracacağı için Mehmet Zeki Kutlu'nun yazmış olduğu *Mezopotamya Turu* mutlaka okunulması ve üzerinde tartışılması gereken bir eser olmuştur.

İbrahim ATALAN,

Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı,
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi,
e-mail: ibrahimatalan757@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1155-5832.